

SPORY V JERUZALEME

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Marek 11; Mar 12,1–34 (1Kráľ 1,32–48; Zach 9,9,10; Iz 56,7; Jer 7,11)

ÚVODNÝ TEXT

Keď sa chystáte na modlitbu, odpúšťajte všetko, čo proti niekomu máte, aby aj vám váš Otec na nebesiach odpustil vaše previnenia. (Mar 11,25)

V tretej lekcii sme sa venovali sérii piatich sporov medzi Ježišom a náboženskými vodcami (Marek 2 a 3). V textoch týkajúcich sa Ježišovho príchodu do Jeruzalema, ktoré budeme študovať tento týždeň, sa okrem iného sústreďíme na sériu šiestich sporov s náboženskými vodcami. Tieto dve skupiny sporov ohraničujú v Evanjeliu podľa Marka začiatok a koniec Ježišovej pozemskej služby. Každý z týchto súborov sporov sa zaoberá dôležitými otázkami kresťanského života. Pokyny, ktoré v tých sporných situáciách Ježiš prináša, nás usmerňujú nielen v základných otázkach viery, ale aj v praktických otázkach každodenného života.

Náboženský vodcovia na Ježiša opakovane útočia, spochybňujú Ho a snažia sa Ho poraziť, ale ani raz sa im to nepodarí. Časť lekcii na tento týždeň sa bude týkať analýzy toho, čo privádza ľudí do odporu voči Bohu. Budeme tiež uvažovať, čo môžu kresťania urobiť, aby prelomili predsudky a prihovorili sa k srdciam tých, ktorí vzdorujú volaniu Ducha.

V Markovi 11 sa Ježišova služba odohráva v Jeruzaleme na Velkú noc (marec – apríl). Kapitoly Marek 11–16 hovoria o udalostiach, ktoré sa odohrali počas niekoľkých dní. Čas a tempo rozprávania sa tu výrazne spomalili. Veď prvých desať kapitol pokrýva približne tri a pol roka Ježišovej služby. Toto spomalenie poukazuje na dôležitosť záverečných udalostí.

OSNOVA LEKCIE

Jedenásta a dvanásta kapitola Evanjelia podľa Marka opisujú udalosti spojené s Ježišovým slávnostným vjazdom do Jeruzalema v samotnom závere Jeho pozemskej služby. Tu dôjde v nasledujúcich dňoch k niekoľkým „stretom“ s vtedajšími náboženskými vodcami a predstaviteľmi.

- Mar 11,1–11: Triumfálny vjazd do Jeruzalema (nedeľa)
- Mar 11,12–26: Spor o význam chrámu a jeho vyčistenie (pondelok)
- Mar 11,27–12,12: Spor o Ježišovu právomoc (utorok)
- Mar 12,13–27: Spory o dane a manželstvo (streda)
- Mar 12,28–34: Diskusia o najväčšom prikázaní (štvrtok)

TRIUMFÁLNY VSTUP

⁷Priviedli osliatko k Ježišovi. Prehodili naň svoje plášte a on si naň sadol. ⁸Mnohí prestierali na cestu svoje plášte a iní hádzali ratolesti nasekané v poli. ⁹Tí, čo šli pred ním i za ním, volali: „Hosanna! Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom! ¹⁰Požehnané kráľovstvo nášho otca Dávida, ktoré prichádza! Hosanna na výsostiach!“ ¹¹Potom vošiel do Jeruzalema, do chrámu. Keď si všetko poprezeral a pretože už bolo neskoro, odišiel s Dvanástimi do Betánie. (Mar 11,7–11)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

O čom hovoria texty Mar 11,1–11 a Zach 9,9.10?

Polovica príbehu v Mar 11,1–11 ukazuje Ježiša, ako posielal dvoch učeníkov do neďalekej dediny, aby mu priviedli osliatko, na ktorom chce pokračovať na ceste do Jeruzalema. Prečo autor venuje toľko času tomuto opisu?

Odpoveď je dvojaká. Po prvé, poukazuje na Ježišovu prorockú moc, čím zvyšuje dôstojnosť Jeho príchodu a spája ho s Božou vôľou. Po druhé, tento aspekt prepája príbeh s textom Zach 9,9.10, v ktorom sa o kráľovi hovorí, že prichádza do Jeruzalema na osliatku. Pripomína to vstup Šalamúna na mulici do Jeruzalema (1Kráľ 1,32–48), keď sa Adonija pokúsil zmocniť trónu a Dávid prikáže, aby Šalamúna čo najskôr korunovali za kráľa.

„Týmito slovami predpovedal prorok Zachariáš päťsto rokov pred Kristovým narodením príchod izraelského kráľa. Jeho proroctvo sa malo práve naplniť. Ten, ktorý tak dlho odmietal kráľovské pocty, prichádza teraz do Jeruzalema ako zaslúbený dedič Dávidovho trónu.“ (DA 569; CL 367)

Jeruzalem sa nachádza v kopcovitej oblasti, v nadmorskej výške asi 740 metrov nad morom. V Ježišových dňoch tam žilo štyridsať až päťdesiatisíc obyvateľov, ale počas sviatku Paschy prichádzalo do mesta veľké množstvo pútnikov. Jeruzalem mal v tom čase rozlohu okolo sto hektárov, z toho oblasť Chrámovej hory pokrývala asi pätnásť hektárov. Mestu dominoval nádherný chrámový komplex.

Ježiš prišiel k mestu z východnej strany, zostúpil z Olivovej hory a pravdepodobne vstúpil cez Zlatú bránu na Chrámovú horu (táto brána je teraz zamurovaná). Jeho vstup priniesol do mesta veľa vzruchu. Každý si totiž uvedomoval symbolický význam Jeho konania. Zástup, ktorý sprevádzal Ježiša, kričal *hosanna*, čo je výraz, ktorý pôvodne znamenal „Pane, zachraňuj“, ale časom sa jeho význam posunul na „sláva Bohu“.

V Markovi sme doteraz čítali, že Ježiš nechcel, aby sa o Jeho pôsobení hovorilo verejne. Ten čas sa teraz skončil. Ježiš vstupuje do Jeruzalema formou známej kráľovskej symboliky. Po príchode do mesta vojde do chrámu, ale keďže je už neskoro, odoberie sa s dvanástimi učeníkmi do Betánie. To, čo sa mohlo zmeniť na nepokoje alebo vzburu, skončí sa Jeho tichým odchodom do ústrania. Nasledujúci deň však bude v mnohom úplne iný.

APLIKÁCIA

■ **Obraz jazdy na osliatku vyvoláva myšlienku pokory. Prečo je pokora dôležitou vlastnosťou? Na čo by sme mali byť vo svetle kríža hrdí?**

PREKLIATY FIGOVNÍK A VYČISTENÝ CHRÁM

17Učil ich a hovoril: „Či nie je napísané: *Môj dom sa bude nazývať domom modlitby pre všetky národy? Vy ste však z neho urobili pelech lotrov.*“ **18**Počuli to veľkňazi a zákonníci a hľadali spôsob, ako ho zahubiť. Báli sa ho však, lebo celý zástup bol nadšený jeho učením. (Mar 11,17,18)

Prečítaj si text Mar 11,12–26. V čom spočíva zmysel a poslanstvo opísaných udalostí?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Ráno Ježiš prichádzal z Betánie, vzdalenej od Jeruzalema len asi tri kilometre. Počas cesty dostal hlad. Keď z diaľky uvidel figovník plný listov, podišiel bližšie a hľadal na ňom nejaké skoré ovocie. Takéto konanie by sa nepovažovalo za krádež, pretože podľa starozmluvného práva bolo možné vziať si z poľa alebo sadu blízkeho toľko, aby človek utíšil svoj hlad (3Moj 19,9; 23,22; 5Moj 23,25). Ježiš však na strome nenašiel žiadne ovocie, a preto mu povedal: „Nech z teba už nikto nikdy viac neje ovocie.“ (Mar 11,14) Takéto konanie bolo pre Ježiša mimoriadne netypické. Čo však nasledovalo, bolo ešte pozoruhodnejšie.

Udalosti opísané vo veršoch Mar 11,15–19 sa odohrali pravdepodobne na nádvorí pohanov, kde sa predávali zvieracie obete. Z historických záznamov vieme, že takýto obchod sa začal len nedávno, počas veľkňaza Kaifáša. Ježiš vyháňa z nádvorja všetkých predavačov, aby sa na tomto mieste opäť mohlo odohrávať pokojné uctievanie Hospodina. Jeho čin bol priamym útokom na tých, čo mali na starosti fungovanie chrámu.

Ježišova ostrá kritika bezbožného konania v chráme vychádza zo spojenia dvoch starozmluvných textov. Trvá na tom, že chrám má byť „domom modlitby pre všetky národy“ (Iz 56,7), čo sa jednoznačne týka aj ľudí s pohaniským pôvodom. Potom hovorí, že vodcovia urobili z chrámu „pelech lotrov“ (Jer 7,11). Na konci tohto úžasného dňa Ježiš a Jeho učeníci opúšťajú mesto (Mar 11,19).

Nasledujúce ráno sa Ježiš s učeníkmi opäť vydáva do Jeruzalema (Mar 11,20–26). Učeníci žasnú, keď vidia figovník vyschnutý až do koreňov. Ježiš ich prostredníctvom svojho vysvetlenia učí o modlitbe a odpustení. Čo to všetko znamená?

Tieto dva príbehy sú štvrtým „sendvičovým príbehom“ u Marka (pozri 3. lekcii). V takýchto príbehoch dochádza k zdramatizovanej irónii, keď paralelné postavy konajú opačne alebo opačné postavy konajú rovnako. V tomto príbehu tvoria paralelu figovník a chrám. Ježiš preklína figovník, ale čistí chrám – ide o opačné činy. Iróniou však je, že náboženský vodcovia teraz plánujú zabiť Ježiša a tento čin bude znamenať koniec významu chrámových obradov, ktoré sa naplnili v Ježišovi.

■ Ktoré oblasti tvojho života by mal Ježiš očistiť? Ako sa niečo také môže stať? **APLIKÁCIA**

„KTO TI DAL MOC, ABY SI TO ROBIL?“

²⁷Zase sa vrátili do Jeruzalema. Keď prechádzal chrámom, prišli k nemu veľkňazi, zákonníci a starší ²⁸a pýtali sa ho: „Akou mocou to robíš? Alebo kto ti dal moc, aby si to robil?“ (Mar 11,27.28)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM Preštuduj si text Mar 11,27–33. Čo sa Ježiša pýtali náboženský vodcovia? Ako na ich výzvu zareagoval?

Deň po vyčistení chrámu náboženský vodcovia Ježiša konfrontovali otázkou, kto Mu dal právo a moc robiť to, čo deň predtým vykonal v chráme. Nehľadali však pravdu, snažili sa chytiť Ježiša do pasce. Ak odpovie, že Jeho moc je od Boha, odmietnu, že by jednoduchý vidiecky tesár mohol mať takúto autoritu. Ak pripustí, že Jeho autorita je ľudská, odmietnu Ho ako blázna.

Ježiš však vidí ich zámer. Povie im, že na ich otázku odpovie vtedy, keď Mu najprv oni zodpovedia Jeho protiotázku. Pýta sa ich, či krst Jána Krstiteľa bol od Boha alebo od ľudí. Náboženský vodcovia okamžite pochopia, že sa sami dostali do pasce. Ak povedia, že Jánov krst bol od Boha, Ježiš sa ich právom opýta, prečo teda Jánovi neuverili. Báli sa však označiť Jánovo konanie za čisto ľudské, pretože ľudia vnímali Jána ako proroka. Preto radšej odpovedajú vyhýbavo, že nevedia. To dáva Ježišovi príležitosť odmietnuť odpovedať na ich otázku.

Prečítaj si text Mar 12,1–12. Ako Ježiš pokračoval po tom, čo odmietol odpovedať na otázku náboženských vodcov? Akú to malo odozvu?

Ježiš rozpráva podobenstvo o zlých vinohradníkoch, v ktorom hovorí o vinici, o majiteľovi vinice a o nájomníkoch, ktorým majiteľ prenajíma svoju vinicu. Toto podobenstvo nesie znaky podobenstva o vinici, ktoré nachádzame u proroka Izaiáša. V tomto podobenstve Boh žaluje neverný Izrael (Izaiáš 5). Paralelu si musel uvedomiť každý, vrátane náboženských vodcov.

Príbeh v podobenstve sa odvíja veľmi nezvyčajne. Nájomníci totiž odmietajú dať majiteľovi čo i len časť z úrody, ktorú priniesla vinica. Namiesto toho týrajú a zabíjajú sluhov, ktorých k nim posielal. Nakoniec majiteľ pošle svojho milovaného syna a očakáva, že jeho budú rešpektovať. Ale ani to sa nestalo. Nájomníci sú z nejakého dôvodu presvedčení, že ak zabijú majiteľovho syna, vinica bude patriť im. Ich nelogické uvažovanie je zarážajúce. Súd, ktorý bude nasledovať, sa zdá viac ako jasný a opodstatnený.

Ježiš v tomto podobenstve priniesol náboženským vodcom vážne varovanie. Vzhľadom na vážnosť ich konania vyznieva Jeho podobenstvo ako láskyplné varovanie. Ešte totiž nebolo neskoro, aby sa zmenili a vyhli istému odsúdeniu. Niektorí budú činiť pokánie, zmenia sa a prijímú Ježiša. Iní sa zatvrdia a Ježiša úplne odmietnu.

APLIKÁCIA ■ Prečo je pri zvestovaní evanjelia dôležité, že konáme to, na čo nás zmocnil Ježiš?

POZEMSKÉ POVINNOSTI A NEBESKÉ VÝSLEDKY

¹⁶Ked' mu ho [denár] priniesli, spýtal sa ich: „Čí je to obraz a nápis?“ Odpovedali: „Cisárov!“ ¹⁷A Ježiš im povedal: „Čo je cisárovo, odovzdajte cisárovi, a čo je Božie, Bohu!“ Boli úplne ohromení. (Mar 12,16.17)

²⁶A pokiaľ ide o mŕtvych, že budú vzkriesení, nečítali ste v Mojžišovej knihe o horiacom kre, ako povedal Boh Mojžišovi: Ja som Boh Abraháma, Boh Izáka a Boh Jáкова? ²⁷Ved' on nie je Bohom mŕtvych, ale živých! Veľmi blúdite!“ (Mar 12,26.27)

Prečítaj si verše Mar 12,13–27. Aké pravdy v nich Ježiš prináša? Čo Ježiša viedlo k vysloveniu týchto právd?

OSOBNÉ
ŠTÚDIUM

Náboženský vodcovia sa pokúšali nachytať Ježiša pri niečom, čo by mohli použiť na Jeho obžalobu pred rímskym miestodržiteľom alebo na Jeho očiernenie pred ľuďmi. V spore zaznamenanom v Mar 12,13–17 išlo o otázku platenia daní. V danom čase by sa odmietnutie platiť dane mohlo považovať za vzburu proti rímskej vláde, čo bol mimoriadne vážny priestupok.

Ježišova odpoveď dať cisárovi, čo je cisárovo, a Bohu, čo je Božie, mu samozrejme pomohla vyviaznuť z pasce, do ktorej sa Ho snažili chytiť. Jeho slová však prinášajú aj hlboké poučenie o zodpovednosti veriaceho voči vláde.

„Kristus neodpovedal vyhýbavo, ale priamo na otázku. Držal v ruke rímsku mincu s menom a podobou cisára a vyhlásil, že pod ochranou Rímskej ríše sú povinní žiadanú podporu odvieť, ak to, pravda, nie je v rozpore s vyššou povinnosťou. Mali sa pokojne podriaďovať zákonom zeme, no vždy mali predovšetkým pamätať na vernosť Bohu.“ (DA 602; CL 389)

Po farizejoch a herodiánoch prišli za Ježišom saduceji s otázkou týkajúcou sa vzkriesenia mŕtvych. Saduceji boli kňazskou skupinou, ktorá ako Písmo prijímala iba *Tóru*, teda päť Mojžišových kníh. Títo veriaci vzkriesenie mŕtvych odmietali. Príbeh, ktorý Ježišovi vyrozprávali, bol pravdepodobne vymyslený. Týkal sa siedmich bratov a jednej ženy. Mojžišov zákon riešil otázku zachovania majetku v rodovej línii. Ak zomrel muž, ktorý nezanechal synov, jeho brat sa oženil s vdovou a všetky deti narodené v tomto zväzku boli podľa zákona deťmi mŕtveho muža a teda aj jeho dedičmi (5Moj 25,5–10).

V snahe spochybniť učenie o zmŕtvychvstaní saduceji poukazovali na morálnu dilemu, koho manželkou by sa takáto žena stala pri vzkriesení. Ježiš odpovedá na ich argumenty v dvoch krokoch, odvolávajúci sa pritom na Písmo a Božiu moc. Po prvé, opisuje Božiu moc pri vzkriesení a naznačuje, že v nebi nebudú sobáše. Potom obhajuje učenie o vzkriesení odvolaním sa na 2Moj 3,1–22, kde Boh hovorí, že je Bohom Abraháma, Izáka a Jáкова. To podľa Ježiša znamená, že budú vzkriesení. Nemôžu predsa zostať mŕtvi, ak Boh je Bohom Abraháma, Izáka a Jáкова, ktorí sú zatiaľ mŕtvi.

- Čo by si odpovedal na otázku, či poznáš Božiu moc? (Pozri Mar 12,24.)
Z čoho by vychádzala tvoja odpoveď?

APLIKÁCIA

NAJDÔLEŽITEJŠIE PRIKÁZANIE

²⁸Jeden zo zákonníkov, ktorý počul, ako sa dohadujú, podišiel bližšie, lebo videl, že Ježiš im odpovedal správne. Spýtal sa ho: „Ktoré prikázanie je zo všetkých najdôležitejšie?“ ²⁹Ježiš odpovedal: „Najdôležitejšie je toto: Počuj, Izrael! Pán, náš Boh, je jediný Pán! ³⁰Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou dušou, celou myslou a celou silou. ³¹Druhé je toto: Milovať budeš svojho bližného ako seba samého. Iného väčšieho prikázania ako sú tieto, niet.“ ³²Zákonník mu povedal: „Správne, učiteľ, povedal si pravdu! Jediný je a okrem neho iného niet.“ (Mar 12,28–32)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM Preštuduj si text Mar 12,28–34. V čom bol postoj zákonníka k Ježišovi neobvyklý? Ako Ježiš odpovedal na jeho otázku?

V Evanjeliu podľa Marka sa až do tejto chvíle väčšina náboženských vodcov, až na niekoľko výnimiek, stavia k Ježišovi nepriateľsky. To platí najmä v Jeruzaleme, kde Ježiš čelil útokom kňazov zodpovedných za uctievanie v chráme, ktoré tvorilo jadro celého judaizmu. Tu sa však stretávame so zákonníkom, ktorý si vypočul Ježišov spor so saducejmi a ocenil Jeho odpovede. Prejavil tým nielen česťnosť, ale aj odvahu tvárou v tvár prevládajúcej nevraživosti voči Ježišovi. Bolo by jednoduchšie stáť kdesi opodiaľ a nemo sa prizerať. Tento človek však má pochopenie pre Ježišove postoje a nebojí sa dokonca Ježiša nahlas pochváliť.

Vo svojej otázke sa zákonník dostáva k podstate náboženstva. Pýta sa Ježiša, ktoré prikázanie je najdôležitejšie. Ježiš odpovedá jednoducho a jasne, citujúc *šema*, vyznanie viery z 5Moj 6,4.5. Najdôležitejšie prikázanie je podľa Ježiša *milovať svojho Boha celým svojím srdcom, celou dušou, myslou a silou* – teda všetkým, čo tvorí našu podstatu. Ježiš vo svojej odpovedi pridáva aj druhé najdôležitejšie prikázanie, pričom opäť cituje Starú zmluvu, tentoraz 3Moj 19,18, keď hovorí: „Milovať budeš svojho bližného ako seba samého.“ (Mar 12,31)

Niekedy sa ľudia čudujú, ako je možné prikazovať lásku. Pomáha nám to vysvetliť kultúrny kontext príkazu v 5. Mojžišovej. Je tu použitý jazyk pochádzajúci zo starovekých zmlúv. Zmluvné strany sa výrazom „milovať“ zaväzovali k vernosti požiadavkám zmluvy a k jej vernému plneniu. A hoci nevylučuje koncept hlbokkej náklonnosti medzi stranami, oveľa viac sa zameriava na činy, ktoré preukazujú takúto vernosť.

Zákonník bol úprimný, videl čistotu a priamosť Ježišovej odpovede a nebál sa to vyjadriť. Celkom živo si pritom dokážeme predstaviť zachmúrené pohľady náboženských vodcov, keď počujú čestného zákonníka potvrdiť Ježišovu odpoveď ako platnú. Nikto z nich by na niečo také nepristal. Aj Ježiš ocenil zákonníka za jeho úprimnú odpoveď a povedal mu, že nie je ďaleko od Božieho kráľovstva. „Nebyť ďaleko“ neznamená byť vo vnútri. Zákonníkovi chýbali ešte dva kroky na ceste viery: rozpoznať, kto je Ježiš, a nasledovať Ho.

APLIKÁCIA ■ Ako sa môžeš naučiť milovať Boha a svojich blízkych ako seba samého? Prečo je kríž kľúčom k nasledovaniu týchto príkazov?

PODNETY NA ZAMYSLENIE

V knihe *Cesta lásky* si prečítajte kapitoly „Podobenstvo o figovníku“ (DA 580–588; CL 373–377), „Opäť v chráme“ (DA 589–600; CL 378–387) a „Nástrahy“ (DA 601–609; CL 388–393).

„Toto varovné napomenutie platí pre všetky časy. Kristovo zlorečenie stromu, ktorý stvorila jeho ruka, je výstrahou všetkým cirkvám i všetkým kresťanom. Kto chce žiť podľa Božieho zákona, musí slúžiť iným. Mnohým však chýba Kristovo milosrdenstvo a obetavosť. Niektorí sa pokladajú za príkladných kresťanov, no nechápu, v čom spočíva pravá služba Bohu. Ich plány a zámary sledujú len sebecký cieľ. Hlavnou pohnútkou ich konania je vlastný záujem. Sebecká ziskuchtivosť im určuje hodnotu času. To je cieľ ich každodenného života. Slúžia sebe, nie iným. O druhých sa nezaujímajú. Boh ich stvoril pre svet, kde treba nesebecky slúžiť. Prial si, aby svojim bližným podľa svojich možností pomáhali. Ich ja vyrástlo do tej miery, že im zacláňa všetko ostatné. S inými ľuďmi nemajú nijaké živé spojenie. Tí, čo žijú len pre seba, podobajú sa navonok slubnému, no neplodnému figovníku. Majú len formu pobožnosti, bez pokánia a viery. Svojím vyznaním sa hlásia k Božiemu zákonu, no chýba im poslušnosť. Hovoria, ale nekonajú. Kristus svojim súdom nad figovníkom ukázal, ako sa mu prázdna zbožnosť protiví. Oznamil, že ten, kto otvorene hreší, má menšiu vinu ako ten, kto predstiera, že Bohu slúži, no nijaké ovocie na jeho slávu neprináša.“ (DA 584; CL 375.376)

NÁMETY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Zamyslite sa nad významom Kristovho vyčistenia chrámu. Ako by sa podstata Jeho konania mohla týkať našej cirkvi dnes? Ako by sa mohlo takéto „vyčistenie“ uskutočniť?
2. Vo všetkých evanjeliách sa Ježiš opakovane odvoláva na Písmo a na to, ako sa musí naplniť. Čo sa z Jeho slov dozvedáme o dôležitosti Písma pre život viery? Prečo musíme odmietnuť akékoľvek pokusy zmenšovať autoritu Písma? V čom je nebezpečná myšlienka, že Písmo je len výsledkom predstáv ľudí o Bohu, o tom, kto Boh je a ako koná?
3. Kde sa nachádza hranica medzi cirkvou a štátom? Ako k hľadaniu odpovede na túto otázku prispievajú Ježišove slová v Mar 12,13–17?
4. Vyhľadajte texty, ktoré hovoria o vzkriesení. Prečo je toto učenie také dôležité pre našu vieru, najmä v súvislosti s učením Písma o stave mŕtvych?